

K A I V A U K S E T

Sipilän haan santakuopalla

Maarian Paimalassa

kesäk. 16 p. 1922.

Kertomukseen kuuluu:

2 karttaa

1 punnitustaulukko ja

3 valokuvaa

H. M. L. 8065:1-31.

Kaivaus on pieni, yhdessä päivässä suoritettu 60 työtunnin tulos, joka pakottavien syiden tähden toimitettiin Jäkärän nummen suurten kaivausten lomassa. Jäkärän nummella työskennelleet kaivausmiehet Kustaa Hakala ja Iivari Österman olivat kertoneet, että Sipilän haasta muutamasta pienestä santakuopasta löydettiin hiettaa otottaessa saviastioiden palasia. Käydessäni paikkaa tarkastamassa havaitsin miesten puheissa olevan perää ja pidin tarpeellisenatoimittaa siellä kaivauksen.

Sipilän haan sijaitsee saman puron varrella, joka Myllyojan, Saviojan ja Maarianjoen nimisenä virtaa Jäkärän nummen asuinpaikan ohi, yhtyen Aurajokeen Maarian kirkon alapuolella. Löytöpaikka on vastapäätä Paimalan kylää, Sipilän ja valtion maiden rajalla, n. 200 m. o^{ja}asta 39.91 m. y. mp. Täällä on sanottuja maita eroittavan raja-aidan vieressä, Hakalan torppaan johtavan tien sivussa santakuoppa, josta seudun pientilalliset ottavat santaa. Santakuoppa oli tarkastettaessa epäsäännöllisen soikea muodoltaan, ja mitoiltaan se oli 26 x 8 m. Sen valtion maata vastaan olevalta laidalta olivat sannan ottajat poimineet saviastianpalasia ja kivensirpaleita, ja myöskin allekirjoittanut tapasi näitä asutuksen merkkejä kuopan reunoja tarkastaessaan.

Paikalla oli santaa vain metriä vahvalta, alla oli savi. Tämän vuoksi kuoppa käytettäessä laajeni nopeasti, ja asuttua aluetta uhkasi pikainen hävitys. Koska kuitenkin asutuksen mukainen rauhoittaminen olisi vienyt aikaa ja myöskin tuottanut erityisiä kustannuksia museolle, pidin käytännöllisenä pikaisesti kaivauttaa tarpeelliset kohdat. Maisteri Kampmanin ja allekirjoittaneen johtamat työmiehet siirrettiin Jäkärästä kesäk. 16 p:ksi Sipilän haan löytöpaikalle, ja sitä tutkittiin se päivä.

Santakuopan länsipäässä avattiin I:nä kaivauksena 28 m²:n suuruinen alue, tavalliseen tapaan ruuduttaen ja useita neliöitä kerrallaan kaivaen. Maaperä oli hienonlaista, kivetöntä hiettaa, jossa turpeen alla näkyi heikkoja asutuksen merk-

N. E. a 1924 suorittaman vaakituson mukaan on piste 32,63 m yli meren pinnan (l. Farkkavaakituksen 0:1 m).

kejä, vähän nokea ja likaa. Tulensijoja ja liesilatouksia ei tavattu. Löytöjä karttui niukasti, vähän saviastianpalasia ja kivensirpaleita sekä suippokärkisen reikäaseen osa. Asutun maan heiketessä tällä suunnalla työ lopetettiin.

II kaivaus toimitettiin kuopan länsipään pohjoisreunalla, ja se käsitti 42 m². Tällä taholla hietakerros jonkun verran vahveni rinnettä ylös päin mentäessä, ja sannan seassa oli harvakseltaan pyöristyneitä kiviä. Asutuksen merkit olivat II:ssa kaivauksessa jonkun verran selvennät kuin I:ssä, nokea näkyi enemmän. Kulttuurikerroksen alarajaa oli kuitenkin vaikea määrätä pelkästään maan likaisuuden mukaan.

Löytöjä tuli ruokamullan rajasta alkaen 35 - 45 sm:n syvyyteen. Eniten korjattiin saviastianpalasia, jotka olivat erisuuruisilla ja -syvyisillä kuopilla korjettuja, useimmiten huokoisesta savesta tehtyjä sekä vaillinaisesti poltettuja. Palasten joukossa oli osia kahdesta pienestä kupista. - Myöskin löydettiin useita hietakivisten hieointen kappaleita, pienehköistä kovasimista ja isoista laakahioimista lähteneitä. Muutaman ohuen hieoimen reunaa oli käytetty sahana. - Aseaineksen kappaleita tavattiin verrattain runsaasti, yksi niistä näyttää hioskellun teelmän osalta, kaksi on isketty latteaksi ja pyöreäksi, muut talteen otetut ovat ohuita iskentäsirpaleita. - Ruudulta I:6 löydettiin outo, -pyöreä, reiällinen esine. - Kaivauksesta ei tullut yhtäkään teräkalua eikä sellaisen esineen kappaletta.

Kaivauksissa paljastunut alue on heikonlaisesti asuttua. Kiinteitä asutusjätteitä, kivettyjen liesien ja muiden laitteiden jäännöksiä ei ollut kummassakaan kaivauksessa, ja myöskin palo- ja nokimaa oli niin heikkoa, ettei siinä voinut eroittaa karttaanpanoa ansaitsevia pesäkkeitä. Kaivaukset lienevät osuneetkin asuinpaikan laitaan. Sen väkevämpi keskus näyttää olevan etsittävässä santakuopan ja II:n kaivauksen koillispuolelta, missä maa kohoa loivana rinteinä valtione puolelle päin. Kulttuurimaa kävi vahvemmaksi ja väkevämmäksi tällä taholla, ja santakuopan reunasta tavattiin löytöjä vielä kaivauksen itäpuolelta. Asutun alueen laajuutta ja löytörikkautta ei tämän kaivauksen jälkeen vielä voida arvioida.

Löytöpaikan vastaisessa hoitamisessa tulee esille muutamia käytännöllisiä seikkoja. Santakuoppa on ainoa kohta, mistä paikkakunnan pikkutilalliset voivat saada tiesoraa. Sen rauhoittaminen aiheuttaisi ylen suuria kustannuksia vähäväkisille käyttäjille, joiden pitäisi silloin vetää santansa pitkän matkan takaa. Toisaalta taas sannan otto, vähäinenkin, kulutta asutun alueen maaperää, koska kuoppa laajenee nopeasti matalassa hietakerroksessa. Viime kesän kaivauksissa irroitettu sanna riittää tämän kevään tarpeisiin, mutta syksyllä tullaan taas särkemään eheätä reunaa. Kuoppaa tullaan silloin laajentamaan pohjoiseen päin, missä santaa on paksumalta. Samalla taholla olevasta asutusta alueesta olisi sitä ennen tutkittava vähintään 60 m²:n laajuinen osa, josta irtautuva sanna riittäisi jälleen vuodeksi

eteenpäin. Viime kesänä toimitettu, suunnilleen samansuuruinen kaivaus tuli työpalkkoina maksamaan 300 markkaa, ja tällä kerralla tarvittavan kustannuksiin riittäisi sama summa.

Helsingissä, toukok. 15 p. 1923.

Sakari Pälsi.

Minulle kes. 1922 annettujen tietojen mukaan sijaitti ylläseloitettu kivikaution asuinpaikka osaksi Paivalan kylän Pipilän talon huassa, osaksi Eskolan samassa kylässä sijaitsevan sähläsvirkatalon n. s. "Ali-Kräkistössä".

Aarne Ruuspaala

Punnitustaulukko

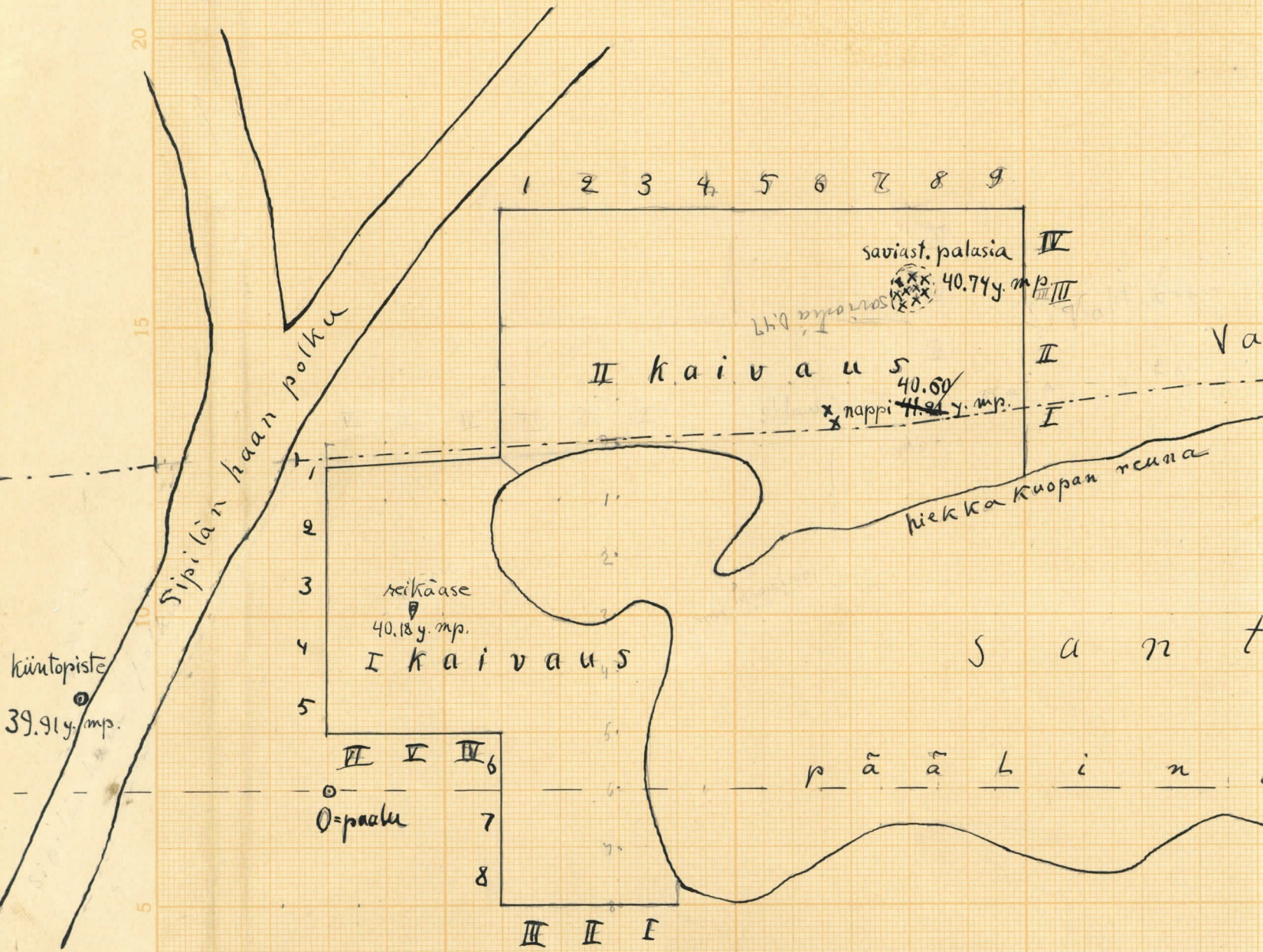
Sipilän haan santakuopan kaivauksissa 16/VI 1922.
 Merkittävät alkuperäiset lukemat, kaikki samasta tähtäyspisteestä,
 jonka asema oli 41.21 m. y. mp. (Kiintopiste 39.91 m. y. mp.)

I kaivaus:

ruutu	turpeen pinta	ruutu	turpeen pinta	kulttuuri- maan pohja	ruutu	turp. pinta	Kulttuuri- maan pohja
I: 4	0.89	II: 4	0.93	1.52	III: 4	0.92	
I: 5	1.02	II: 5	1.05		III: 5	1.08	1.57
I: 6	1.15	II: 6	1.18	1.61	III: 6	1.20	
I: 7	1.30	II: 7	1.32		III: 7	1.35	1.81
I: 8	1.33	II: 8	1.41	1.81	III: 8	1.45	
IV: 1	0.89	V: 1	0.91	1.38	VI: 1	0.97	
IV: 2	0.87	V: 2	0.90		VI: 2	0.93	
IV: 3	0.89	V: 3	0.91	1.34	VI: 3	0.97	
IV: 4	0.94	V: 4	0.98		VI: 4	1.01	
IV: 5	1.11	V: 5	1.11	1.50	VI: 5	1.10	
IV: 6	1.20	V: 6	1.20		VI: 6	1.22	
IV: 7	1.34	V: 7	1.35		VI: 7	1.35	
IV: 8	1.47	V: 8	1.50		VI: 8	1.50	

II kaivaus:

ruutu	turpeen pinta	kulttuuri: maan pohja	ruutu	turpeen pinta	Kultt. maan pohja	ruutu	turpeen pinta	Kultt. maan pohja	ruutu	turpeen pinta	Kultt. maan pohja
I:1	0.76	1.02	II:1	0.73		III:1	0.74	0.87	IV:1	0.70	0.85
I:2	0.66		II:2	0.63	0.96	III:2	0.63	0.94	IV:2	0.62	0.90
I:3	0.61	0.88	II:3	0.60		III:3	0.56	0.85	IV:3	0.50	0.82
I:4	0.58		II:4	0.54	0.84	III:4	0.52	0.85	IV:4	0.47	0.79
I:5	0.51	0.91	II:5	0.46		III:5	0.43	0.78	IV:5	0.39	0.73
I:6	0.48	0.95	II:6	0.35	0.72	III:6	0.34	0.70	IV:6	0.20	0.60
I:7	0.36	0.70	II:7	0.28		III:7	0.22	0.61	IV:7	0.14	0.56
I:8	0.29	0.72	II:8	0.23	0.58	III:8	0.16	0.56	IV:8	0.12	0.50
I:9	0.20	0.60	II:9	0.14	0.52	III:9	0.08	0.53	IV:9	0.05	0.43

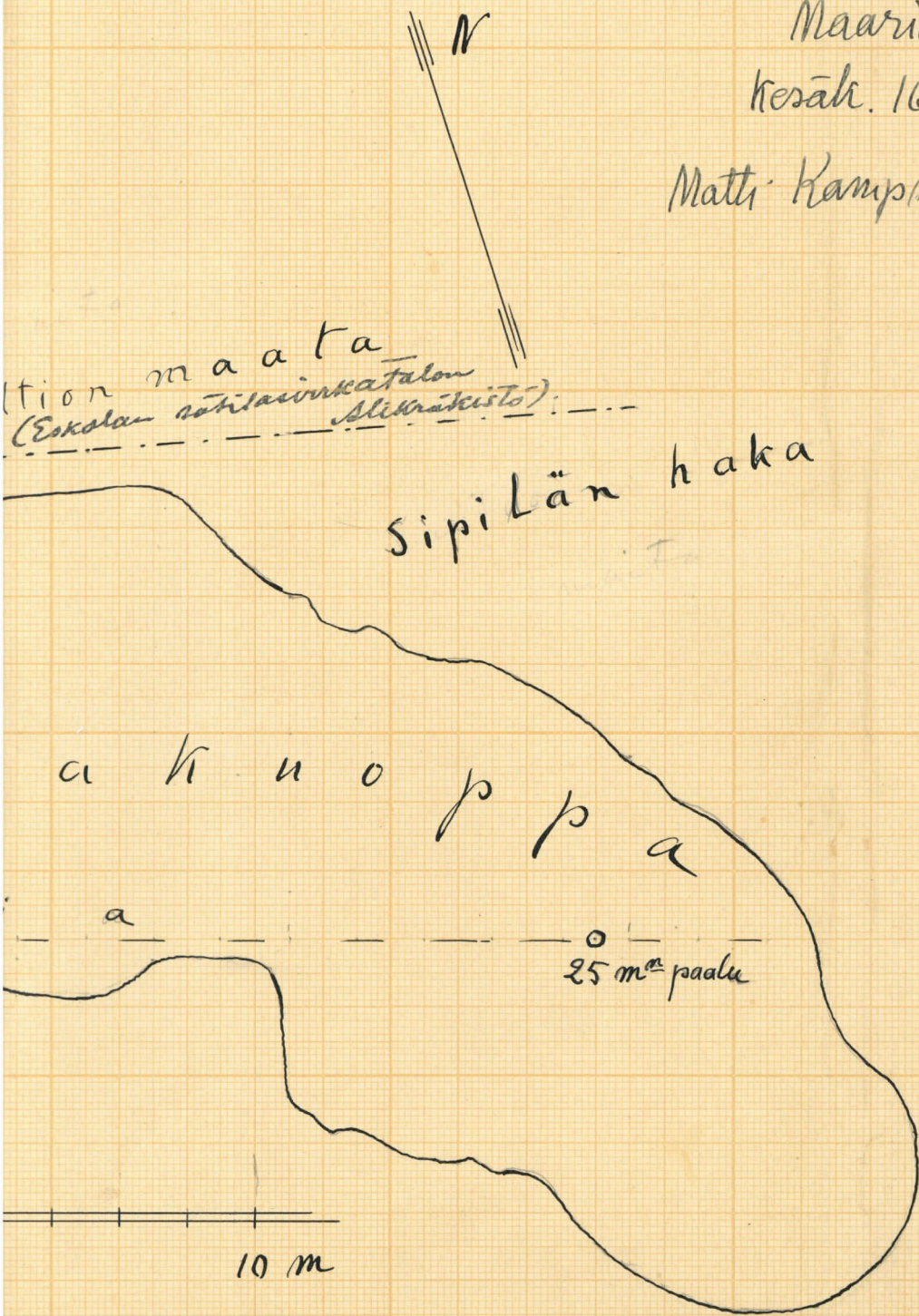

Kaivaukset Sipilän haan santakuopalla

Maarian Paimalassa

Kesäk. 16 p:nä 1922 tehneet

Matti Kampman ja Sakari Pääsi.

Maaria. Jäkärvi.

Sipilän haan kivikautinen asuinpaikka.

16/VI 1928 (kart. M. K. man)
22

